

Valtioneuvoston asetus saaristoista hyvinvointialueista

1 Asian tausta ja asetuksenantovaltuus

Asetusluonnos on valmisteltu osana saariston kehityksen edistämisestä annetun lain (494/1981, jäljempänä *saaristolaki*) uudistamista. Saaristolain uudistaminen perustuu pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman kirjaukseen, jonka mukaan saaristolaki päivitetään.

Saaristolain uudistamisen ensimmäisessä vaiheessa muutettaisiin voimassa olevaa lakia niin, että siihen lisätään saaristoista hyvinvointialuetta koskevat säännökset ja muutetaan saariston käsitettä koskevaa pykälää. Saaristoista hyvinvointialuetta koskevan uuden 9 a §:n nojalla annettaisiin valtioneuvoston asetus saaristoista hyvinvointialueista. Lain muutos ja asetus liittyvät osaltaan sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksen laskentaperiaatteiden päivittämiseen, minkä vuoksi lakiehdotus ja asetusluonnos on valmisteltu osana hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain (617/2021, jatkossa *rahoituslaki*) muuttamista. Hyvinvointialueita koskeva saaristolain muutos etenisi tästä syystä ennen saaristolain valmistelussa olevaa kokonaisuudistusta.

Saaristolain uusi 9 a §:n 3 momentti sisältää asetuksenantovaltuuden, jonka nojalla valtioneuvosto antaisi tarkemmat säännökset saaristoisen hyvinvointialueen määrittämisestä ja saaristoisuuspisteiden laskennasta sekä luettelon saaristoista hyvinvointialueista. Luettelon ajantasaisuus tarkistetaan ehdotuksen mukaisesti viiden vuoden välein.

Saaristolain 9 a §:n 3 momenttiin sisältyvän asetuksenantovaltuuden nojalla ehdotetaan annettavaksi uusi valtioneuvoston asetus saaristoista hyvinvointialueesta. Asetuksessa annettaisiin tarkemmat säännökset saaristoisen hyvinvointialueen saariston vakituisten asukkaiden määrästä, saaristoisen hyvinvointialueen pistemäärästä, saaristoalueiden kausiasukkaiden määrän laskennasta, saaristoisuuspisteiden laskennasta ja ilman kiinteää tieyhteyttä olevan saariston huomioimisesta. Lisäksi annettaisiin luettelo saaristoista hyvinvointialueista.

2 Asian valmistelu

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 25.1.2024 työryhmän valmistelemaan saaristolain uudistamista. Työryhmän toimikaudeksi asetettiin 25.1.2024 – 31.12.2026. Työryhmä on valmistellut saaristoista hyvinvointialuetta ja saariston käsitettä koskevat säännösehdotukset sekä asetusluonnoksen.

Valmistelussa on kuultu saaristoasiain neuvottelukuntaa. Saaristoista hyvinvointialuetta koskevia säännöksiä on käsitelty myös saaristolain uudistamisen maaseutuvaikutuksia arvioivissa työpajoissa Mikkelissä 6.10.2025 ja Turussa 9.10.2025.

[Asetusluonnos on ollut lausuntokierroksella...]

[Asetusehdotus on tarkastettu oikeusministeriön laintarkastuksessa.]

Tämän asetuksen valmisteluasiakirjat ovat valtioneuvoston hankeikkunan julkisessa palvelussa osoitteessa <https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=MMM025:00/2024>.

3 Nykytila ja sen arviointi

Saaristoisuus on rahoituslain mukaan yksi sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksen määrätymistekijöistä. Se tarkoittaa, että osalle hyvinvointialueista myönnetään rahoitusta saaristoisuuden perusteella. Saaristoisuuden perusteella rahoitusta saavat hyvinvointialueet ovat määrättyneet sen pohjalta, sijaitseeko hyvinvointialueella saaristolain mukaisia saaristokuntia. Saaristolain mukaisia saaristokuntia on saaristokunnista ja muiden kuntien saaristo-osista, joihin sovelletaan saaristokuntaa koskevia säännöksiä, annetun valtioneuvoston asetuksen (1089/2016) mukaan kahdeksan: Hailuoto, Maalahti, Kustavi, Parainen, Kemiönsaari, Puumala, Sulkava ja Enonkoski. Näin ollen Pohjois-Pohjanmaan, Pohjanmaan, Varsinais-Suomen ja Etelä-Savon hyvinvointialueille on tähän saakka myönnetty rahoitusta saaristoisuuden perusteella, sillä saaristokunnat sijaitsevat kyseisillä hyvinvointialueilla.

Nykymallissa ei huomioida koko hyvinvointialueen saaristoisuutta ja saaristoasukkaita, sillä määrittämisessä huomioidaan ainoastaan saaristokunnat ja niiden asukkaat. Näin ollen kaikkien saaristoasukkaiden tuomia vaikutuksia hyvinvointialueiden palveluiden järjestämiseen ei oteta nykyisellään huomioon.

Saaristoisuuteen liittyvän rahoituksen laskennallinen kustannus valtiolle on vuonna 2026 noin 30 miljoonaa euroa, mikä vastaa noin 0,110 prosenttia koko hyvinvointialueiden rahoituksesta. Saaristoisuutta ei huomioida pelastustoimen rahoituksen määräytymisessä.

Rahoituslain 19 §:ssä säädetään saaristoisuudesta. Rahoituslain ja saaristolain muuttamista koskevassa esitysluonnoksessa ehdotetaan muutettavaksi rahoituslain 19 §:ää seuraavaan muotoon:

”Hyvinvointialueen saaristoisuuskerroin lasketaan kullekin saariston kehityksen edistämisestä annetun lain (494/1981) 9 a §:ssä tarkoitetulle saaristoiselle hyvinvointialueelle jakamalla alueen saaristoisuus pisteet saaristoisten hyvinvointialueiden saaristossa asuvien asukkaiden määrällä painotetulla saaristoisuus pisteiden keskiarvolla.

Saaristoisuuden perusteella määrättyvät hyvinvointialueen laskennalliset kustannukset lasketaan kertomalla asukasta kohden määritelty saaristoisuuden perushinta saaristoisen hyvinvointialueen saaristossa asuvien asukkaiden määrällä ja saaristoisuus kertoimella. Saaristossa asuvilla asukkailla tarkoitetaan saaristoisen hyvinvointialueen niitä asukkaita, jotka asuvat saaristossa. Saaristossa asuvien asukkaiden määrä määräytyy Tilastokeskuksen väestörakennetilaston varainhoitovuotta edeltävää vuotta edeltäneen vuoden lopun tietojen mukaan.”

Lisäksi ehdotetaan, että saaristolakiin lisättäisiin uusi 9 a § koskien saaristoisia hyvinvointialueita. On katsottu tarpeelliseksi, että hyvinvointialueiden saaristoisuus huomioitaisiin rahoituslain ohella myös saaristolaissa. Vastaavanlainen logiikka on saaristokuntia koskevan sääntelyn kohdalla: saaristokunnista säädetään sekä saaristolaissa että kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa (618/2021). Voimassa olevassa saaristolaissa ei ole säännöksiä hyvinvointialueista.

Ehdotetussa saaristolain 9 a §:ssä säädettäisiin saaristoisesta hyvinvointialueesta seuraavasti:

”Hyvinvointialue, jonka alueella sijaitsee 3 §:ssä tarkoitettua saaristoa, voidaan määrittää saaristoiseksi hyvinvointialueeksi.

Saaristoiset hyvinvointialueet määritetään saaristoisuus pisteytyksen perusteella. Pisteytyksessä otetaan huomioon saariston vakituiset asukkaat ja kausiasukkaat, heidän osuutensa koko hyvinvointialueen väestöstä sekä hyvinvointialueen saaristoisuus. Saaristoisuudella tarkoitetaan saariston pinta-alaa sekä saaristoluokkien ilmentymiä kyseisellä hyvinvointialueella. Kaupunkiseutujen keskustaajamia ei oteta pisteytyksessä huomioon.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset saaristoisen hyvinvointialueen määrittämisestä ja saaristoisuus pisteiden laskennasta sekä luettelo saaristoisista hyvinvointialueista. Luettelon ajantasaisuus tarkistetaan viiden vuoden välein.”

Ehdotetun 9 a §:n mukaisesti saaristoiset hyvinvointialueet määritetään saaristoisuuspisteytyksen perusteella. Saaristoisuuspisteytys on uusi tapa luokitella hyvinvointialueita. Pisteytykseen perustuvan määrittelyn avulla on tarkoitus varmistaa läpinäkyvyys ja mitattavuus saaristoisen hyvinvointialueen määrittämisessä.

Saaristolain hyvinvointialueita koskevassa pykälässä ei ole tarkoitus säätää saaristoisuuspisteiden tarkemmasta laskennasta taikka pisterajasta. Myöskään uuden 3 §:n mukaisten saaristoluokkien huomioimisesta tai painoarvosta pisteytyksessä ei olisi säännöksiä lain tasolla. Ehdotetun 9 a §:n asetuksenantovaltuuden mukaisesti tarkemmat säännökset muun muassa saaristoisen hyvinvointialueen määrittämisestä ja saaristoisuuspisteiden laskennasta annetaan valtioneuvoston asetuksella. On pidetty tarpeellisena, että asetuksessa säädettäisiin tarkat ja läpinäkyvät laskentasäännöt saaristoisuuspisteytykselle. Lisäksi on katsottu tarkoituksenmukaiseksi, että asetuksessa asetettaisiin täsmällinen pisteraja saaristoisille hyvinvointialueille.

Ilman kiinteää tieyhteyttä olevan saariston palveluiden järjestäminen on erityisen haastavaa ja aiheuttaa lisäkustannuksia. Välimatkat ovat pitkiä ja esimerkiksi kotihoidon järjestäminen ilman kiinteää tieyhteyttä asiakkaan luo vähentää palvelujen kustannustehokkuutta matkojen viedessä henkilöstön työaika. Ehdotetussa rahoituslain 19 §:ssä tai saaristolain 9 a §:ssä ei säädetä erikseen ilman kiinteää tieyhteyttä olevan saariston huomioimisesta osana saaristoisten hyvinvointialueiden määrittämistä. On nähty tarkoituksenmukaisena huomioda erikseen ilman kiinteää tieyhteyttä oleva saaristo saaristoisuuspisteytyksessä alemman tason sääntelyssä, liikenneyhteyksien vaikuttaessa merkittävästi palveluiden järjestämiseen.

Ehdotetussa rahoituslain 19 §:ssä tai saaristolain 9 a §:ssä ei asetettaisi alarajaa saaristoisen hyvinvointialueen vakituisten saaristoasukkaiden määrälle. Ilman alarajaa vakitukselle saaristoväestölle hyvinvointialueet hyvin vähäisellä vakituksella saaristoasukkaiden määrällä voisi menestyä pisteytyksessä. Näin ollen on nähty tarkoituksenmukaisena, että asetuksella säädettäisiin saariston vakituisten asukkaiden vähimmäismäärästä.

Ehdotetun saaristolain 9 a §:n 3 momentin mukaan annettaisiin luettelo saaristoista hyvinvointialueista valtioneuvoston asetuksella. Tähän saakka saaristoisuuden perusteella rahoitusta saavia hyvinvointialueita ei ole lueteltu lainsäädännön tasolla.

4 Keskeiset ehdotukset

Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin saaristoisten hyvinvointialueiden määrittämisestä ja saaristoisuuspisteiden laskennasta, sekä annettaisiin luettelo saaristoista hyvinvointialueista saaristoisuuspisteineen. Asetuksessa määritettäisiin saaristoisella hyvinvointialueella vakituksesti asuvien asukkaiden vähimmäismäärä tuhanteen asukkaaseen sekä saaristoisen hyvinvointialueen saaristoisuuspisteen vähimmäismäärä 70 pisteeseen. Lisäksi asetuksessa määritettäisiin kausiasukkaiden määrän laskenta ja ilman kiinteää tieyhteyttä olevan saariston vakituisten asukkaiden huomioiminen laskennassa.

Saaristoista hyvinvointialuetta ja saaristoisuuspisteytystä koskevien täsmentävien säännösten perusteella saaristoisten hyvinvointialueiden määrittäminen olisi läpinäkyvää ja ennakoitavaa. Täsmällisen pisteytyksen avulla voitaisiin kohdistaa saaristoisuuteen perustuvaa rahoitusta ja mahdollisia muita saaristoisuuteen liittyviä toimia niille hyvinvointialueille, joilla saaristoisuus aiheuttaa erityisiä haasteita. Säännösten avulla voitaisiin välttyä tapauskohtaiselta taikka mielivaltaiselta harkinnalta saaristoisten hyvinvointialueiden määrittämisessä.

5 Pääasialliset vaikutukset

Saaristoisia hyvinvointialueita koskevan saaristolain 9 a §:ään liittyviä vaikutuksia on arvioitu rahoituslain ja saaristolain muuttamista koskevassa hallituksen esityksessä (XX/2026). Valtioneuvoston

asetuksen vaikutukset liittyisivät pitkälti saaristoisten hyvinvointialueiden pisteytyksen myötä tuleviin vaikutuksiin.

Asetus tarkentaisi saaristolain 9 a §:n mukaista saaristoista hyvinvointialuetta täsmentämällä pykälässä säädettyjä saaristoisuuspisteytystä koskevia kriteereitä. Asetuksessa määriteltäisiin laskentatapa saaristoisuuspisteille sekä pisteraja saaristoille hyvinvointialueille. Pisterajan ylittävät hyvinvointialueet määritettäisiin saaristoiksi hyvinvointialueiksi.

Pisterajan asettaminen vaikuttaisi merkittävästi hyvinvointialueisiin, sillä sen perusteella ratkaistaisiin, mitkä hyvinvointialueet ovat saaristoisia ja mitkä puolestaan jäävät luettelon ulkopuolelle. Pisteytys ja pisteraja asettaisivat selkeät kriteerit saaristoisten hyvinvointialueiden määrittelylle, millä ehkäistäisiin määrittelyyn liittyvää harkintavaltaa.

Asetuksen mukaisesti vähintään [70] pistettä saavat hyvinvointialueet olisivat saaristoisia hyvinvointialueita. Kyseisten hyvinvointialueiden osalta pistemäärä vaikuttaa siihen, kuinka paljon rahoitusta annetaan rahoituslain nojalla kyseiselle hyvinvointialueelle. Saaristoille hyvinvointialueille laskettaisiin rahoituslain mukaisesti saaristoisuuskerroin, joka kuvaisi alueen saaristoisuutta muihin alueisiin verrattuna. Kerroin laskettaisiin painottamalla saaristoisten hyvinvointialueiden pisteet alueen saaristossa asuvien asukkaiden määrällä.

Asetuksessa asetettavan pisterajan myötä saaristoisuuden perusteella rahoitusta saavien hyvinvointialueiden joukko laajentuisi nykyisestä neljästä hyvinvointialueesta viiteen. Uusina saaristoisina hyvinvointialueina joukkoon tulisivat Itä-Uudenmaan hyvinvointialue ja Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue. Asetuksen myötä Pohjois-Pohjanmaata ei enää katsottaisi saaristoiseksi hyvinvointialueeksi.

Saaristoisuuspisteytys lisäisi Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen rahoitusta noin 1 790 000 eurolla, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen rahoitusta noin 550 000 eurolla ja Pohjanmaan hyvinvointialueen rahoitusta noin 660 000 eurolla. Sen sijaan Varsinais-Suomen hyvinvointialueen rahoitus vähenisi noin 1 500 000 eurolla, Etelä-Savon hyvinvointialueen noin 700 000 eurolla ja Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen noin 800 000 eurolla. Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue ei saisi enää rahoitusta saaristoisuuden perusteella. Muutokset olisivat maltillisia enintään viisi euroa lisäystä tai vähennystä per asukas kaikkien muiden hyvinvointialueiden osalta, paitsi Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen osalta, jossa saaristoisuuspisteen tuoma lisäys olisi 18 euroa per asukas. Saaristoisuuspisteen vaikutukset on laskettu vuoden 2026 rahoituksen mukaisesti.

Pisteytystä koskevat täsmälliset säännökset edistäisivät rahoituksen kohdentumista mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla niille hyvinvointialueille, joilla saaristo-olosuhteet aiheuttavat kustannuksia sosiaali- ja terveystalouden järjestämisessä. Lisäksi pisteytyksen tarkat kriteerit sekä saaristoisten hyvinvointialueiden luettelo pisteineen lisäisivät läpinäkyvyyttä rahoituksen määrittämisessä.

Asetuksen mukaan hyvinvointialueella olisi asuttava vähintään 1000 vakituista asukasta saaristolain saariston käsitteen mukaisella alueella, jotta hyvinvointialue voidaan määrittää saaristoiseksi hyvinvointialueeksi. Säännöksellä rajattaisiin saaristoiset hyvinvointialueet kattamaan nimenomaisesti ne alueet, joilla on merkittävä määrä vakituksia asukkaita saariston alueella. Vuoden 2023 tilastotiedon mukaan Helsinki (900 vakituista asukasta saaristossa), Kymenlaakson hyvinvointialue (766 vakituista asukasta saaristossa), Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue (760 vakituista asukasta saaristossa), Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue (191 vakituista asukasta saaristossa) ja Kanta-Hämeen hyvinvointialue (17 vakituista asukasta saaristossa) rajautuisivat pois tarkasteltavien hyvinvointialueiden joukosta vakituisten asukkaiden vähimmäismäärää koskevan säännöksen perusteella. Säännös edistäisi saaristoisuuteen perustuvan rahoituksen kohdentumista niille alueille, joilla saariston vakituisten asukkaiden määrät tosiasiallisesti luovat haasteita sosiaali- ja terveystalouden järjestämiselle.

Asetuksessa säädettäisiin saaristolain uuden 3 §:n mukaisten saaristoluokkien painoarvosta saaristoisuuspisteiden laskennassa. Suurin painoarvo, eli kaksinkertainen painoarvo, olisi ulkosaariston asukkailla. Pienin painoarvo olisi saaristomaisilla manneralueilla asuvilla vakituksilla asukkailla, jotka huomioidaan laskennassa puolikkaalla painoarvolla. Painoarvojen skaalaamisella on tarkoitus

kohdistaa suuremmat pisteet niille hyvinvointialueille, joilla on paljon asukkaita vaikeammin saavutettavissa olevassa ulko- ja välisaaristossa. Palveluiden järjestäminen on niillä alueilla haastavampaa, ja siksi se on tarkoituksenmukaista huomioida pisteytyksessä suuremmalla painoarvolla.

Asetuksessa säädettäisiin myös ilman kiinteää tieyhteyttä olevan saariston huomioimisesta. Palveluiden järjestäminen vailla kiinteää tieyhteyttä olevilla alueilla on haastavampaa, ja näiden alueiden huomioiminen pisteytyksessä ohjaisi saaristoisuuteen perustuvaa rahoitusta niille alueille, joilla aidosti on haasteita palveluiden järjestämisessä saaristoisuuden vuoksi. Hailuoto huomioitaisiin kiinteän tieyhteyden piirissä olevana saaristona Hailuotoon rakennettavan sillan vuoksi. Tämä ratkaisu on tarkoituksenmukainen nähden siihen, että luettelo saaristoista hyvinvointialueista päivitetäisiin vasta viiden vuoden päästä, ja sillan on määrä valmistua jo loppuvuonna 2026.

6 Lausuntopalaute

[Asetusluonnos oli lausuntokierroksella...]

7 Säännöskohtaiset perustelut

1 §. Saariston vakituisten asukkaiden määrä. Pykälässä säädettäisiin saariston vakituisten asukkaiden määrästä saaristoilla hyvinvointialueella. Ehdotetun säännöksen mukaan saaristoilla hyvinvointialueella olisi asuttava vähintään 1000 vakituista asukasta saariston kehityksen edistämiseksi annetun lain 3 §:n mukaisella saariston alueella. Ne hyvinvointialueet, joilla asuu vähemmän kuin 1000 vakituista asukasta lain mukaisella saariston alueella, eivät voisi olla saaristoja hyvinvointialueita. Vuoden 2023 tilastojen perusteella Helsinki, Kymenlaakson hyvinvointialue, Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue, Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue ja Kanta-Hämeen hyvinvointialue eivät ylittäisi vakituisten asukkaiden vähimmäismäärään, eivätkä ne siten täyttäisi saaristoisen hyvinvointialueen asukasmäärään liittyvää vaatimusta. Pykälässä säädettäisiin lisäksi, että vakituisten asukkaiden määrä perustuu uusimpaan tilastotietoon. Tilastotietona olisi tarkoituksenmukaista hyödyntää Tilastokeskuksen väestötietoa. Uusimmalla tilastotiedolla tarkoitettaisiin valmistelun aikana käytössä olevia tietoja. Saariston vakituisten asukkaiden määrä tarkistettaisiin aina luettelon päivittämisen yhteydessä viiden vuoden välein.

2 §. Saaristoisen hyvinvointialueen pistemäärä. Ehdotetussa säännöksessä säädettäisiin saaristoisuuspisteiden vaihteluvälistä ja saaristoisen hyvinvointialueen pistemäärästä. Saaristoisuuspisteiden vaihteluväli olisi pykälän mukaan 0–100 pistettä. Jokaiselle hyvinvointialueelle laskettaisiin 0:n ja 100:n välillä oleva pistemäärä. Mikäli hyvinvointialueen pistemäärä ylittää 100 pisteen, pistemäärä pyöristettäisiin 100:aan pisteeseen.

Pykälässä säädettäisiin alaraja saaristoisen hyvinvointialueen pistemäärälle. Ehdotetun säännöksen mukaan saaristoisen hyvinvointialueen on saatava vähintään [70] saaristoisuuspistettä. Ne hyvinvointialueet, jotka saavat vähintään [70] saaristoisuuspistettä, määritettäisiin saaristoiksi hyvinvointialueiksi. Hyvinvointialueiden saaristoisuuspisteet pyöristettäisiin lähimpään kokonaislukuun. Jos hyvinvointialue esimerkiksi saisi [69,7] saaristoisuuspistettä, se pyöristettäisiin 70 pisteeseen.

3 §. Kausiasukkaiden määrän laskenta. Pykälässä säädettäisiin kausiasukkaiden määrän laskennasta. Ehdotetun säännöksen mukaan hyvinvointialueen kausiasukkaiden määrä saaristoalueilla laskettaisiin kertomalla uusimmasta tilastotiedosta saatava saariston alueella sijaitsevien vapaa-ajan asuinrakennusten lukumäärä neljällä. Tämä on vakiintunut tapa laskea kausiasukkaiden määrä kausiasukkaiden todellisen määrän arvioimiseksi. Tilastotietona olisi tarkoituksenmukaista hyödyntää Tilastokeskuksen rakennukset ja kesämökit -tilastoaineistoa. Uusimmalla tilastotiedolla tarkoitettaisiin valmistelun aikana käytössä olevia tietoja. Kausiasukkaiden määrä tarkistettaisiin aina luettelon päivittämisen yhteydessä viiden vuoden välein.

4 §. Saaristoisuuspisteiden laskenta. Pykälässä säädettäisiin saaristoisuuspisteiden laskennasta. Pyrkimyksenä olisi painottaa pisteytyksessä niitä alueita, joilla saaristoisuus aiheuttaa erityisiä

haasteita. Ulkosaaristo ja välisaaristo ovat vaikeammin saavutettavissa, ja siksi kyseisiä alueita painotettaisiin pisteytyksessä enemmän verrattuna sisäsaaristoon ja saaristomaisiin manneralueisiin. Vakituisten asukkaiden ohella huomioitaisiin pisteytyksessä myös kausiasukkaat, jotka osaltaan aiheuttavat lisäkustannuksia palvelujen järjestämiseen saaristoalueilla.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin eri saaristoluokkien alueilla asuvien vakituisten asukkaiden painoarvosta laskennassa. Hyvinvointialueen ulkosaaristossa asuvat vakituiset asukkaat huomioitaisiin laskennassa kaksinkertaisella painoarvolla. Ulkosaariston vakituksille asukkaille haluttaisiin antaa kaksinkertainen painoarvo pisteytyksessä, sillä palveluiden järjestäminen ulkosaariston asukkaille aiheuttaa hyvinvointialueelle lisäkustannuksia. Välisaaristossa asuvat vakituiset asukkaat huomioitaisiin puolitoistakertaisella painoarvolla. Välisaaristo on pääosin ilman kiinteää tieyhteyttä olevaa saaristoa, minkä vuoksi se on olosuhteiltaan lähes ulkosaaristoon verrattavissa. Hyvinvointialueen sisäsaaristossa asuvat vakituiset asukkaat huomioitaisiin sellaisenaan. Sisäsaaristo on pääosin tieyhteyden päässä olevaa saaristoa, mutta vesistöisyys aiheuttaa merkittävän saavutettavuushaitan. Saaristomaisilla manneralueilla asuvat vakituiset asukkaat huomioitaisiin laskennassa puolikkaalla painoarvolla. Vesistöjen aiheuttaman rikkonaisuuden takia kyseiset alueet muistuttavat olosuhteiltaan saaristoa, jossa vesistöisyys vaikuttaa huomattavasti alueiden väliseen saavutettavuuteen ja sitä kautta tuo lisäkustannuksia palveluiden järjestämiseen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin saariston pinta-alan huomioon ottamisesta pisteytyksessä. Säännöksen mukaan hyvinvointialueen ulkosaariston kattama pinta-alan osuus koko hyvinvointialueen pinta-alasta huomioitaisiin hyvinvointialueen saaristopisteiden laskennassa kaksinkertaisella painoarvolla, välisaariston pinta-alan osuus huomioitaisiin puolitoistakertaisella painoarvolla, sisäsaariston osuus huomioitaisiin sellaisenaan ja saaristomaisen manneralueen pinta-alan osuus hyvinvointialueen pinta-alasta huomioitaisiin puolikkaalla painoarvolla.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että hyvinvointialueen saaristoalueilla asuvien kausiasukkaiden osuus koko hyvinvointialueen väestöstä huomioitaisiin puolikkaalla painoarvolla saaristoisuuspisteiden laskennassa. Koko hyvinvointialueen väestöllä tarkoitettaisiin hyvinvointialueen vakituisten asukkaiden määrää.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että hyvinvointialueen saaristoisuuspisteiden kokonaismäärä saadaan kertomalla 1–3 momentin mukaisesti lasketut saaristoisuuspisteet puolellatoista.

5 §. *Ilman kiinteää tieyhteyttä olevan saariston huomioiminen.* Pykälässä säädettäisiin ilman kiinteää tieyhteyttä olevan saariston huomioimisesta hyvinvointialueen saaristoisuuspisteen laskennassa. Kiinteän tieyhteyden puuttuminen aiheuttaa lisäkustannuksia palveluiden järjestämiselle, minkä vuoksi ilman kiinteää tieyhteyttä oleva saaristo otettaisiin huomioon pisteytyksessä erikseen. Pykälän mukaan ilman kiinteää tieyhteyttä olevan saariston vakituisten asukkaiden osuus koko hyvinvointialueen saariston vakituksista asukkaista kerryttäisi enintään 25 saaristoisuuspistettä hyvinvointialueelle. Hailuoto huomioitaisiin kiinteän tieyhteyden piirissä olevana saaristona Hailuotoon valmistuvan sillan vuoksi.

6 §. *Luettelo saaristoista hyvinvointialueista saaristoisuuspisteineen.* Pykälässä annettaisiin saaristoisten hyvinvointialueiden luettelo. Luettelo pisteineen päivitetäisiin viiden vuoden välein lain asetuksenantovaltuuden mukaisesti.

7 §. *Voimaantulo.* Tämä asetus olisi tarkoitettu tulemaan voimaan päivänä kuuta 2026.

8 Voimaantulo

Ehdotetaan, että asetus tulee voimaan päivänä kuuta 2026. Asetus tulisi voimaan samana päivänä kuin saaristolain muuttamista koskeva laki.

Esitetään, että valtioneuvosto antaa asetuksen saaristoisista hyvinvointialueista.